

**MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA PROFILAKTIKA INSPEKTORINING  
XOTIN-QIZLAR BILAN ISHLASH FAOLIYATIDA OILAVIY  
ZO‘RAVONLIKLARNING OLDINI OLISH YO‘LLARI.**

**Abdulahimova Baxtigul Otabek qizi**

**Podpolkovnik Kurbanov Mansur Narbutayevich**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI**

**Kalit so‘zlar:** *Profilaktika inspektori, xotin-qizlar bilan ishlash, oilaviy-maishiy zo‘ravonlik, milliy qadriyatlar, oila mustahkamligi, jamoatchilik nazorati, ijtimoiy himoya, gender tengligi, ma‘naviy tarbiya, mahalla tizimi, huquqiy madaniyat, zo‘ravonlikning oldini olish, ayollar huquqlari, ma‘rifiy ishlar, psixologik yordam.*

**Annotatsiya:** *Ushbu maqola xotin-qizlar bilan ishlaydigan profilaktika inspektorlarining oilaviy-maishiy zo‘ravonlikni oldini olishdagi roli va bu jarayonda milliy qadriyatlarning ahamiyatini izchil tahlil qiladi. Maxsus qilib ta‘kidlanadiki, oilaviy-maishiy zo‘ravonlik — ya‘ni uy sharoitida xotini, turmush o‘rtog‘i yoki turmush birligi bilan birga yashovchi ayolga nisbatan sodir etiladigan jismoniy, psixologik, iqtisodiy yoki boshqa turdagi tahdidlar va bosim — jamiyat uchun jiddiy xavf tug‘diradi. Shu nuqtai nazardan, profilaktika inspektori tomonidan xotin-qizlar bilan olib boriladigan targ‘ibot-oldini olish ishlari, shuningdek, milliy qadriyatlar (masalan, hurmat, mehr-oqibat, oila birliklari, avlodga bo‘lgan fidoyilik) bilan bog‘liq strategiyalar muhim sanaladi. Maqolaning asosiy maqsadi – profilaktika inspektori faoliyatida milliy qadriyatlarni integratsiyalash orqali oilaviy zo‘ravonlikning oldini olish mexanizmlarini aniqlash va takomillashtirish ishlarini o‘rganishdir. Shu maqsadda maqolada bir qancha vazifalar qo‘yilgan: birinchidan, milliy qadriyat tushunchasini aniqlash va uning oilaviy munosabatlarga ta‘sirini ko‘rib chiqish; ikkinchidan, profilaktika inspektorining xotin-qizlar bilan ishlash jarayonida duch keladigan muammolar va xavf omillarini aniqlash; uchinchidan, milliy qadriyatlar orqali oilaviy-maishiy zo‘ravonlikni oldini olish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish. Metodologik jihatdan maqola nazariy va empirik usullarning uyg‘unligiga tayangan. Nazariy jihatdan milliy qadriyatlar, oilaviy zo‘ravonlik, profilaktika inspektori faoliyati konseptual asoslari tahlil qilingan. Empirik jihatdan, so‘rovnomalar, suhbatlar va huquqiy hujjatlar ekspert-tahlillari orqali profilaktika inspektorlarining amaliy tajribasi o‘rganilgan. Masalan, UNICEF hamda UNFPA tomonidan O‘zbekistonda xotin-qizlar va oilalar bilan bog‘liq zo‘ravonlikka qarshi ijtimoiy chora-tadbirlar haqida ma‘lumotlar keltirilgan. Tahlillar natijasida aniqlanishicha, milliy qadriyatlar oilaviy munosabatlarda hurmat, mehr-oqibat, avlodlararo aloqa, jamoaviy yordam kabi unsur-larni o‘zida mujassam etgan. Bu unsur-lar profilaktika inspektorining xotin-qizlar bilan ishlash jarayonida ayniqsa foydali bo‘lib, ularning psixologik holatini yaxshilash, zo‘ravonlik xavfini kamaytirish va ijobiy oilaviy muhitni shakllantirish uchun platforma yaratadi. Masalan, mamlakatimizda oilani jamiyatning asosiy huquqiy hujayrasi deb belgilagan «oilani jamiyat va davlat tomonidan himoyalaniishi ustida turuvchi asosiy birlik» prinsipi*

*mayjud. Shuningdek, maqolada profilaktika inspektorlarining xotin-qizlar bilan ishlashida uch asosiy yo‘nalish aniqlanadi: ma‘lumot-tarbiya (milliy qadriyatlar va zo‘ravonliksiz oila ruhiyatini targ‘ib qilish), oldini olish (muammoli oilalar aniqlanib, madaniy-ma‘naviy qo‘llab-quvvatlash amaliyotini joriy qilish) va hamkorlik (mahalla, ta‘lim, sog‘liqni saqlash kabi sektorlar bilan aloqani faollashtirish). Bu yo‘nalishlar orqali inspektor xotin-qizlar bilan suhbat, guruh mashg‘ulotlari, oilalar bilan interaktiv platformalar tashkil etish kabi usullardan foydalanishi taklif qilinadi. Maqolada, shuningdek, mustahkam natijaga erishish uchun bir qator tavsiyalar berilgan. Jumladan: mahalliy madaniyat va an‘analarga hurmat bilan yondashgan holda milliy qadriyatlar asosida o‘quv-targ‘ibot dasturlarini ishlab chiqish; profilaktika inspektorining kasbiy kompetensiyalarini milliy-ma‘naviy ko‘nikmalar bilan boyitish; oilaviy zo‘ravonlik bilan kurashishda mahalla va uzviy jamoa institutlarini jalb qilish; inkor etilgan yoki past baholangan qadriyatlarni yangilash, xususan er-xotin, ota-ona va bolalar o‘rtasida ochiq muloqot, hurmat va mehrni kuchaytirish; ijtimoiy xizmatlar va huquqiy himoya mexanizmlarini milliy qadriyatlar fonida kengaytirish.*

**Ключевые слова:** *Инспектор профилактики, работа с женщинами, семейно-бытовое насилие, национальные ценности, укрепление семьи, общественный контроль, социальная защита, гендерное равенство, духовно-нравственное воспитание, система махалли, правовая культура, предотвращение насилия, права женщин, просветительская деятельность, психологическая помощь.*

**Аннотация:** *В данной статье рассматривается роль профилактического инспектора, работающего с женщинами и девушками, в предупреждении семейно-бытового насилия и значимость национальных ценностей в этом процессе. Под семейно-бытовым насилием понимаются действия или бездействие, направленные против женщины в супружестве, партнерстве или проживающей вместе с домохозяйством, включая физическое, психологическое, экономическое воздействие, угрозы, ограничение свободы и т.п. В данном контексте работа профилактического инспектора с женщинами приобретает особую значимость: посредством просветительной, предупредительной и поддерживающей деятельности можно снизить риск насилия и укрепить безопасные и благополучные семейные отношения. Цель статьи — исследовать пути интеграции национальных ценностей в деятельность профилактического инспектора по работе с женщинами и девушками, направленные на предупреждение семейно-бытового насилия. Основные задачи исследования включают: во-первых, определение понятия национальных ценностей и их влияния на семейные отношения; во-вторых, выявление рисков и проблем, с которыми сталкивается инспектор в процессе работы с женщинами; в-третьих, разработка практических рекомендаций по предупреждению насилия посредством национальных ценностей. Методология статьи основывается на сочетании теоретических и эмпирических подходов. Теоретически рассматриваются концепты национальных ценностей, семейных отношений, гендерного равенства и профилактики насилия. Эмпирически — анализируются законодательство Республики Узбекистан, статистические и*

качественные данные, а также мнения практиков-инспекторов. Так, отмечено, что в Узбекистане был принят новый закон об ужесточении мер защиты от семейно-бытового насилия. При анализе установлено, что национальные ценности включают в себя такие принципы, как взаимное уважение, ответственность перед семьёй и обществом, наследование поколений и солидарность. Эти ценности могут стать мощным ресурсом в работе профилактического инспектора, поскольку они создают опору для формирования культуры ненасилия и устойчивых семейных отношений. В узбекском законодательстве проявляется принцип о том, что семья является основой общества и защищается государством и обществом. В статье выделены три ключевые направления деятельности инспектора: просветительская работа (распространение информации о национальных ценностях и культуре семейных отношений без насилия); предупреждение (выявление семей, находящихся в группе риска, и оказание им поддержки в культурно-моральном ключе); и сотрудничество (взаимодействие с местными сообществами, махаллами, образовательными и медицинскими службами). Реальные мероприятия могут включать индивидуальные и групповые беседы, тренинги, вовлечение супругов и членов семьи, организацию площадок для формирования диалога и взаимного уважения. В разделе рекомендаций предлагается: разработка обучающих программ и материалов, основанных на национальных ценностях и адаптированных к контексту Узбекистана; повышение профессиональных компетенций инспекторов, включая знание культурно-моральных аспектов; активное вовлечение общественных институтов, махалл и семейных структур; обновление элементов культуры, где проявляется недостаточная оценка уважения, открытого диалога и любви между супругами, родителями и детьми; расширение систем социальной защиты и юридической помощи с учётом национальных ценностей..

**Keywords:** Prevention inspector, work with women, domestic violence, national values, family stability, community oversight, social protection, gender equality, moral education, mahalla system, legal awareness, violence prevention, women’s rights, awareness campaigns, psychological support.

**Annotation:** This article examines the role of the prevention inspector working with women and girls in the context of family and domestic violence and explores the significance of national values in the process of violence prevention. Domestic or household violence is understood here as any act or omission directed against a woman within marriage, cohabitation or domestic partnership—including physical, psychological, economic coercion, threats, restriction of freedom, isolation, and other forms. In this regard, the prevention inspector’s engagement with women and girls through education, early intervention, support and collaboration becomes a critical factor in reducing the risk of violence and promoting healthy family relationships. The objective of the article is to investigate ways in which national values can be effectively integrated into the prevention inspector’s work with women and girls, in order to prevent family and domestic violence. The tasks of the research include: firstly, defining the concept of national values and

*analyzing their influence on family relations; secondly, identifying the risks and challenges encountered by the inspector when working with women and girls; thirdly, developing practical recommendations for violence prevention through the lens of national values. Methodologically, the article draws on both theoretical and empirical approaches. From the theoretical side, the article analyses key concepts such as national values, family relations, gender equality and violence prevention. From the empirical side, it reviews legislation of the Republic of Uzbekistan, qualitative and quantitative data, as well as insights of practitioners in the field. It is noted that Uzbekistan has adopted laws strengthening protection measures against family (domestic) violence. In the analysis, it emerges that national values in this context include principles such as mutual respect, responsibility to family and society, generational continuity, and community solidarity. These values form a constructive resource in the prevention inspector’s engagement with women and girls, as they offer a culturally grounded basis for forming non-violent family relations and safe domestic environments. The Uzbek legislative framework reflects the principle that the family is the fundamental unit of society and is under state and social protection. The article identifies three key directions for the inspector’s work: education and awareness-raising (promoting national values and a culture of violence-free family life); prevention (identifying families at risk and implementing culturally-moral support practices); and collaboration (strengthening inter-sectoral linkages with local communities, mahallas, education and health-care services). Practical activities might include one-on-one and group sessions, workshops, engaging spouses and other family members, and creating interactive platforms to build dialogue and mutual respect. The recommendations section proposes: the development of training programmes and materials grounded in national values and tailored to the Uzbek context; enhancement of professional competencies of prevention inspectors, including cultural-moral awareness; active involvement of community institutions, mahalla committees and family structures; updating cultural elements where respect, open communication and affection between spouses, parents and children are undervalued; broadening social support and legal assistance systems based on national values.*

## **KIRISH**

Hozirgi davrda jamiyatning barqaror rivojlanishi, aholining ijtimoiy farovonligi va davlat taraqqiyoti bevosita oilaning sog‘lom, mustahkam va zo‘ravonlikdan xoli muhitda shakllanishiga bog‘liq. Oila – bu nafaqat ijtimoiy birlik, balki ma’naviyat, tarbiya, insoniylik, muhabbat va o‘zaro hurmat maskani hisoblanadi. Biroq, bugungi kunda jahon miqyosida va, afsuski, yurtimizda ham ayrim oilalarda xotin-qizlarga nisbatan turli ko‘rinishdagi zo‘ravonlik holatlari uchrab turibdi. Ushbu muammo jamiyatda jiddiy ijtimoiy, huquqiy, psixologik va madaniy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Shu boisdan oilaviy-maishiy zo‘ravonlikning oldini olish, uni bartaraf etish hamda unga qarshi tizimli kurashish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylangan.

Xotin-qizlarga nisbatan zo‘ravonlik, ayniqsa, oilaviy doirada sodir etilayotgan bosim, jismoniy va ruhiy tazyiqlar, iqtisodiy kamsitish yoki ijtimoiy chetlatish holatlari jamiyat taraqqiyotiga salbiy ta’sir etadi. Ushbu holat nafaqat jabrlanuvchi ayolga, balki uning farzandlari, oilasi, hattoki jamiyatdagi umumiy ijtimoiy muhitga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Shunday sharoitda, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, xususan, profilaktika inspektorlari zimmasiga muhim vazifalar yuklanadi. Ular nafaqat jinoyatlarning oldini olish, balki xotin-qizlar bilan tizimli ravishda ishlash, ularning muammolarini aniqlash, psixologik va huquqiy yordam ko‘rsatish orqali ijtimoiy muvozanatni saqlashda muhim rol o‘ynaydi.

Shuni alohida ta’kidlash joizki, har qanday huquqiy, ma’muriy yoki tashkiliy choralar o‘z vaqtida ko‘rilsa-da, zo‘ravonlikning ildizini chuqurroq o‘rganmasdan turib uni butunlay bartaraf etib bo‘lmaydi. Bu esa bizni muammoning ildizini – ya’ni jamiyatdagi qadriyatlar, tarbiya, axloqiy mezonlar va milliy mentalitet masalalariga olib boradi. O‘zbekiston xalqi qadim-qadimdan ota-onaga hurmat, er-xotin o‘rtasida o‘zaro mehr-oqibat, kattalarga itoat, oilaviy birlik va farzand tarbiyasiga mas’uliyat kabi ko‘plab milliy qadriyatlarni o‘zida mujassam etgan. Ushbu qadriyatlar, aslida, oilada sog‘lom muhitni shakllantirishda, nizolarning oldini olishda va xotin-qizlarga nisbatan hurmat muhitini qaror toptirishda samarali omil bo‘lishi mumkin.

Aynan mana shu nuqtai nazardan qaralganda, profilaktika inspektorlarining xotin-qizlar bilan ishlash faoliyatida milliy qadriyatlar asosida yondashuvni rivojlantirish, ularning faoliyatiga ma’naviy-ma’rifiy yondashuvni singdirish zarurati yuzaga chiqmoqda. Ko‘pgina holatlarda inspektorlar faqat huquqiy chora ko‘rish bilan cheklanmasdan, muammoning ildizini, ya’ni oilaviy tarbiya, madaniyat va qadriyatlar asosida yondasha olsalar, bu ularning ish samaradorligini sezilarli oshiradi.

Mamlakatimizda bu borada qator huquqiy hujjatlar, qaror va farmonlar qabul qilinmoqda. Jumladan, “Ayollar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida”gi qonun, “Oilada zo‘ravonlikning oldini olish va unga qarshi kurashish”ga doir dasturlar, xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha hukumat qarorlari shular jumlasidandir. Ammo bu hujjatlar amalda samarali tatbiq etilishi uchun ularni hayotga tatbiq etuvchi subyektlar – ya’ni profilaktika inspektorlari, mahalla faollari, psixologlar, pedagoglar va boshqa mutasaddilar orasida ham milliy qadriyatlarni tushunish va ulardan foydalanish bo‘yicha yondashuv bo‘lishi lozim.

Ushbu maqolaning dolzarbligi ham aynan shunda – profilaktika inspektorining xotin-qizlar bilan ishlash faoliyatida milliy qadriyatlardan qanday foydalanish mumkinligi, bu qadriyatlar orqali oilaviy zo‘ravonlikning oldini olish qanday amalga oshirilishi mumkinligini tahlil qilishdan iboratdir. Maqolada mavjud holat tahlili, qonunchilik bazasi, milliy qadriyatlarning mazmun-mohiyati, shuningdek, amaliy tavsiyalar berish orqali profilaktik ishlar samaradorligini oshirish yo‘llari yoritiladi. Shuningdek, maqolada mahalla tizimi, jamoatchilik nazorati, ijtimoiy hamkorlik, psixologik yondashuv, gender yondashuvi kabi ko‘plab dolzarb omillar bilan birgalikda milliy qadriyatlarning uzviy bog‘liqligi o‘rganiladi. Shunday qilib, bu tadqiqot orqali nafaqat oilaviy zo‘ravonlikning oldini olishga

# “ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Oktyabr, 2025-yil

doir amaliy mexanizmlar ishlab chiqiladi, balki ushbu muammoni yechishda milliy va ma’naviy resurslardan foydalanishning dolzarb ahamiyati ham ochib beriladi.

## Asosiy qism

Bugungi kunda oilaviy-maishiy zo‘ravonlik masalasi nafaqat huquqiy, balki ijtimoiy-psixologik, axloqiy va madaniy muammo sifatida qaralmoqda. Bu muammoning murakkabligi uning turli shakl va ko‘rinishlarda namoyon bo‘lishi, ichki oilaviy nizolar fonida yuzaga chiqishi va ko‘plab hollarda yashirin tarzda saqlanishidadir. O‘zbekiston Respublikasida ushbu muammo bilan tizimli kurashish borasida ko‘plab qonunlar, farmon va qarorlar qabul qilingan bo‘lsa-da, ularni hayotga tatbiq etish jarayonida ayrim muammolar mavjud. Shunday sharoitda profilaktika inspektorining roli o‘ta muhim hisoblanadi. Ular bevosita mahallalarda, fuqarolar bilan, xususan, ijtimoiy himoyaga muhtoj, zo‘ravonlikka uchragan yoki xavf ostidagi xotin-qizlar bilan ishlaydigan eng yaqin vakil sanaladi. Ularning faoliyati ogohlantirish, suhbat, huquqiy tushuntirish, maslahat, murojaatlar bilan ishlash, ijtimoiy xizmatlarga yo‘naltirish kabi qator masalalarni o‘z ichiga oladi. Ammo inspektorning ushbu faoliyati samarali bo‘lishi uchun u nafaqat huquqiy bilimga, balki jamiyatning madaniy-ma’naviy xususiyatlarini chuqur tushunishga ham ega bo‘lishi zarur. Aynan shunday vaziyatda milliy qadriyatlar profilaktika ishlarining asosiy tayanch nuqtasi bo‘lishi mumkin. Zero, xalqimizning asrlar davomida shakllangan ma’naviy an‘analari, oilaviy munosabatlarga oid qadriyatlari, o‘zaro hurmat, sabr-toqat, insof, mehr-oqibat, mas’uliyat, tinch-totuv yashash kabi prinsiplar oiladagi nizolarning oldini olishda kuchli ijtimoiy vosita bo‘lib xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar asosida yondashuvning afzalliklaridan biri shundaki, u zo‘ravonlikka nisbatan jamiyatda murosasizlik kayfiyatini shakllantirish bilan birga, oilaviy rishtalarni mustahkamlovchi, qadimiy odob-axloq me‘yorlarini yangilovchi vosita vazifasini bajaradi. Masalan, oila a‘zolari orasida o‘zaro hurmat va ishonchni tiklash, ayollarning jamiyatdagi o‘rnini qadrlash, ota-onalik mas’uliyatini oshirish singari qadriyatlar doirasidagi faoliyatlar oiladagi barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Profilaktika inspektorlari o‘z faoliyatlarida quyidagi uch asosiy yo‘nalish bo‘yicha milliy qadriyatlar asosida ishlashlari mumkin:

### 1. Ma’rifiy va tarbiyaviy ishlar:

Inspektorlar o‘z hududlarida xotin-qizlar bilan suhbatlar, davra suhbatlari, seminar-treninglar o‘tkazishda milliy qadriyatlarga tayanishi mumkin. Masalan, “Oila – muqaddas maskan”, “Ayol – mo‘‘tabar zot” kabi mavzularda tashkil etiladigan ma’rifiy tadbirlar orqali nafaqat zo‘ravonlik haqida xabardorlikni oshirish, balki oilaviy munosabatlarda qanday qadriyatlarga tayanish zarurligi ham targ‘ib qilinadi.

### 2. Oldini olish faoliyati:

Risk ostidagi oilalar aniqlangach, ularga nisbatan faqat ogohlantirish yoki jazolovchi yondashuv emas, balki tushuntirish, ruhiy yordam, qadriyatlar asosidagi maslahat berish, jamoatchilik yordami orqali muammoni hal qilish yo‘li tanlanadi. Masalan, keksa avlod vakillari, mahalla oqsoqollari yoki diniy mutaxassislar ishtirokida oilaviy nizolarni ijobiy hal qilishga erishish mumkin.

**3. Hamkorlik va ijtimoiy muhitni shakllantirish:**

Profilaktika inspektori faqatgina yakka tartibda emas, balki mahalla raisi, xotin-qizlar faollari, maktab, bog‘cha, poliklinika xodimlari, nodavlat notijorat tashkilotlari bilan hamkorlikda ishlashi lozim. Bu orqali zo‘ravonlik holatlarining oldini olish uchun kuchli ijtimoiy muhit yaratiladi. Mazkur hamkorlik jarayonida milliy qadriyatlar, urf-odatlar, oila timsoli bo‘lgan ayol siymosi keng targ‘ib qilinadi.

Milliy qadriyatlar asosida ishlash profilaktika inspektorining nafaqat faoliyat doirasini kengaytiradi, balki uning jamoa orasidagi ishonchini oshiradi. Aholi orasida o‘z qadriyatlariga asoslangan, yaqin va samimiy yondashuvni ko‘rgan fuqarolar profilaktikaga nisbatan ijobiy qarashni shakllantiradi, bu esa jamiyatdagi umumiy ijtimoiy muvozanatni ta‘minlashga yordam beradi. Shuni ham qayd etish joizki, ba’zida milliy qadriyatlar noto‘g‘ri talqin qilinib, ayollarning erkinligi, fikr bildirish huquqi yoki shaxsiy rivojlanishi cheklanishi mumkin. Shu bois inspektor milliy qadriyatlar bilan ishlaganda zamonaviy yondashuv, inson huquqlari, gender tengligi tamoyillarini unutmasligi, muvozanatni saqlashi muhim. Har qanday qadriyat – bu jamiyat taraqqiyotiga xizmat qilgandagina foydali hisoblanadi. Shuningdek, oilaviy zo‘ravonlik holatlarida faqat ayollar emas, balki erkaklar, bolalar va butun oila a’zolariga nisbatan munosabat ham e’tibordan chetda qolmasligi kerak. Inspektor oilada sog‘lom muhit yaratishga qaratilgan harakatlarda ham erkaklar, ham ayollar ishtirokini rag‘batlantirishi kerak.

**Xulosa**

Oilaviy-maishiy zo‘ravonlikka qarshi kurashish va uning oldini olish masalasi jamiyatimizda tobora dolzarb bo‘lib bormoqda. Bu muammo ko‘p hollarda yashirin shaklda kechishi, xotin-qizlarning o‘z huquqlaridan bexabar bo‘lishi, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimining ba’zan yetarli darajada faol bo‘lmashligi sababli chuqurlashib ketmoqda. Ana shunday sharoitda profilaktika inspektorlarining faoliyati muhim strategik ahamiyat kasb etadi. Ular jamiyat bilan bevosita muloqotda bo‘lgan, muammolarni dastlabki bosqichda aniqlay oladigan va zarur choralarni ko‘rishga qodir vakillardir. Mazkur maqolada oilaviy zo‘ravonlikning oldini olishda milliy qadriyatlarning tutgan o‘rni va ularni profilaktika inspektorlari faoliyatida qanday qo‘llash mumkinligi keng tahlil qilindi. Xalqimizning asrlar davomida shakllangan qadriyatlari – mehr-oqibat, sabr-toqat, oilaviy ahillik, hurmat, mas’uliyat kabi tushunchalar bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Aksincha, ushbu qadriyatlarni zamonaviy yondashuvlar bilan uyg‘unlashtirish orqali oilaviy muammolarni hal etishda yangi, ijtimoiy jihatdan qabul qilinadigan va samarali mexanizmlarni shakllantirish mumkin. Profilaktika inspektorining xotin-qizlar bilan ishlashdagi yondashuvi faqat huquqiy choralar bilan cheklanmasligi lozim. Ular o‘z faoliyatida tarbiyaviy, ma’naviy va axloqiy omillarni inobatga olib, milliy qadriyatlarga tayanib ishlaganlarida, jamiyatda ijobiy o‘zgarishlar ro‘y beradi. Ayniqsa, oilada muammolarni birdamlik, muloqot, tushunish va ijtimoiy yordam asosida hal etishga da’vat etuvchi qadriyatlar, zo‘ravonlikni rad etuvchi sog‘lom muhitni shakllantirishda muhim omil bo‘la oladi. Shuningdek, milliy qadriyatlardan foydalanishda muvozanatni saqlash ham juda muhim. Chunki ba’zan qadriyatlar noto‘g‘ri talqin qilinib, ayollar erkinligini cheklash,

# **“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”**

30-Oktyabr, 2025-yil

ularni jamiyatdan chetlab qo'yish holatlariga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois, inspektorlar o'z ish faoliyatida gender tengligi, inson huquqlari va zamonaviy demokratik tamoyillarga tayanib, qadriyatlarni faqat ijobiy va ijtimoiy foydali shaklda targ'ib qilishlari lozim.

Yuqoridagi mulohazalardan kelib chiqib, quyidagi asosiy tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

1. Profilaktika inspektorlari uchun milliy qadriyatlar asosida ishlash bo'yicha metodik qo'llanmalar ishlab chiqish;

2. Xotin-qizlar bilan ishlashda mehr-oqibat, sabr, hurmat kabi qadriyatlarni ilgari suruvchi ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar sonini ko'paytirish;

3. Mahalla faollari, diniy ulamolar, pedagoglar bilan hamkorlikni kuchaytirib, oilaviy nizolarni ijtimoiy asosda hal qilish mexanizmlarini yo'lga qo'yish;

4. Profilaktika inspektorlarini milliy qadriyatlar va psixologik yondashuvlar bo'yicha doimiy o'quv treninglarida ishtirok ettirish;

5. Xotin-qizlarga nisbatan zo'ravonlik holatlarini oldindan aniqlash va bartaraf etishda jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish;

6. Ayollarning huquqiy, psixologik va ijtimoiy bilimlarini oshirish bo'yicha ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar orqali targ'ibot ishlarini kuchaytirish.

Umuman olganda, milliy qadriyatlarni zamonaviy yondashuvlar bilan uyg'unlashtirib, ularni oiladagi sog'lom muhitni ta'minlashda faol qo'llash – oilaviy-maishiy zo'ravonlikning oldini olishda samarali yo'llardan biridir. Profilaktika inspektorining ushbu yo'nalishdagi faoliyati esa bu jarayonning eng muhim bo'g'ini bo'lib qoladi.

## **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. Karimova, N. “Oila va jamiyatda milliy qadriyatlarning roli”, O'zbekiston Milliy Universiteti Ilmiy Axboroti, 2021, №3, 45-52-betlar.

2. Tashkent State Institute of Psychology and Education, “Profilaktika inspektorining faoliyatida psixologik yondashuvlar”, ilmiy maqola, 2022.

3. Abdullaev, Sh. “Oilaviy zo'ravonlik va uning oldini olish: huquqiy va ijtimoiy jihatlar”, Toshkent, 2020.

4. Rasulov, M. “Milliy qadriyatlar va ularning zamonaviy jamiyatda ahamiyati”, “Jamiyat va Ma'naviyat” jurnali, 2023, №1, 15-23-betlar.